

Medemenselijk handelen kan zeker onwettig zijn

Het is goed dat de samenleving op euthanasie strikte controle houdt. Een monopolie voor artsen is zo gek niet.

Theo Boer

universitair docent ethiek aan de Protestantse Theologische Universiteit in Utrecht en lid van een Regionale Toetsingscommissie Euthanasie

Afgelopen vrijdag veroordeelde het gerechtshof in Almelo Gerard Schellekens, de voorzitter van de Stichting Vrijwillig Leven, tot een celstraf van tien maanden waarvan acht voorwaardelijk. De rechter motiveerde het oordeel met de verwijzing naar de wet die zegt dat in Nederland alleen dokters mogen doden.

Psychiater Boudewijn Chabot vroeg op deze plek enkele weken geleden de rechter om duidelijk te maken waar precies de grens verloopt 'tussen strafbare hulp en medemenselijke hulp bij zelfdoding'. Op dat verzoek heeft de rechter geen antwoord gegeven. Iets kan heel wel én strafbaar zijn én medemenselijk.

Terecht heeft de rechter zich niet laten verleiden om zich uit te spreken over de medemenselijkheid van de aan mevrouw De Jong verleende hulp. Wie haar lijdensweg op zich laat inwerken, komt al gauw tot de conclusie dat welke hulp dan ook uit medemenselijkheid is ingegeven. Al kun je niet uitsluiten dat er zelfs hier nog addertjes onder het gras zitten. Waarom wilde de behandelend arts (nog) geen euthanasie verrichten? Waren er nog mogelijkheden om het lijden draaglijker te maken? Hebben de familieleden moeder echt niet op onoorbare wijze beïnvloed? En wat betekent precies dat Schellekens de hulp bij zelfdoding verleende 'uit liefde voor moeder én kinderen'?

Maar dat is hier het hoofdprobleem niet, want zelfs als moeder het echt wilde en er aan haar lijden echt niets te doen was, blijft er een

probleem: wie mag er doden en wie niet? Natuurlijk zijn er mensen die vinden dat iedereen met een goed hart en een helder verstand mag doden, net zoals er anderen zijn volgens wie niemand ooit mag doden, ook de arts niet. Maar als een samenleving, zoals de onze, vindt dat er soms levens beëindigd mogen worden, moet daar strikte controle op blijven en is de keuze voor het monopolie van de dokter zo gek nog niet.

Het kersverse jaarverslag van de Toetsingscommissies Euthanasie bevestigt dat dokters hun handelen in toenemende mate laten toetsen. De rechter heeft haar oordeel dan ook niet gemotiveerd met het afwijzen

Artsen doden niet graag en sommigen weigeren dit zelfs

van medemenselijkheid maar met het afwijzen van hulp bij zelfdoding door een ander dan een arts. Voorzitter Ton Vink van Stichting De Einder, zelf wijs geworden door een rechtelijke uitspraak, merkte dan ook fijntjes op dat Schellekens zich net zo goed meteen met een stapel pyjama's aan de poort van het Huis van Bewaring had kunnen melden.

Voor mensen die ernstig lijden en liefst met zo min mogelijk poespas willen worden geholpen om te sterven, is dat artsenmonopolie geen pretje. Artsen doden niet graag en sommigen doen het uit principe zelfs niet. Maar ook de alternatieven hebben nadelen. Een niet-medicus zonder kennis van palliatieve zorg in

de breedste zin van het woord? Goedwillende vrijwilligers die de betrokkene pas leren kennen als deze al lang dood wil, en dus beperkt tegenweer kunnen bieden? Een actieve rol voor de familie, ook voor degene met minder nobele motieven? Of iedereen een pil in het nachtkastje?

Schellekens mag het dan nog zo goed bedoeld hebben, maar is zich van de gevolgen van niet-medische, ongereguleerde en ontoetsbare stervenshulp niet bewust. De rechter heeft zich blijkens het oordeel, hoe belastend ook voor hem persoonlijk, gelukkig niet laten dwingen tot een keuze tussen medemenselijkheid of onwettigheid. Wie dat dilemma eens en voor altijd wil oplossen, krijgt er straks gratis andere dilemma's voor in de plaats.

Om diezelfde reden is het intussen onbegrijpelijk dat er tegen de kinderen van patiënte geen vervolging is ingesteld. Aan het koordansen tussen medemenselijkheid en strafbaarheid heeft de familie net zo hard meegedaan. Op zijn minst had overwogen kunnen worden dat de kinderen zich aan een vergelijkbare overtreding als Schellekens en zijn stichting schuldig hebben gemaakt. Dat er zelfs geen vervolging is overwogen, is misschien nog wel het meest opmerkelijke signaal dat de Rechtbank aan de Nederlandse samenleving heeft afgegeven. De Rechtbank verwijst naar de emotionele betrokkenheid van de kinderen bij de doodswens van hun moeder. Moeten wij nu concluderen dat consultants niet, maar emotioneel betrokken naasten iemand wél bij een zelfdoding mogen helpen?

Het artikel van Boudewijn Chabot is na te lezen op www.trouw.nl/discussie.